

CENTRUL NAȚIONAL
ANTICORUPȚIE AL
REPUBLICII MOLDOVA

НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР
ПО БОРЬБЕ С КОРРУПЦИЕЙ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

*Pr. 409
01.10.2020
CMR*

MD-2004, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, nr.198
Tel.: (+373) 22-25-72-94

Nr. 06/2-6840 din 27.10.2020

La nr. 409 din 01.10.2020

Parlamentul Republicii Moldova

Prin prezenta, Vă remitem atașat raportul de expertiză anticorupție la proiectul de lege pentru modificare a pct.1 al anexei 3 din Legea nr.1538/1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat.

Anexă: Raportul de expertiză anticorupție – 3 (trei) file.

Director

Ruslan FLOCEA

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA	
D.D.P. Nr.	<u>2403</u>
"29" 10	2020
Ora	

RAPORT DE EXPERTIZĂ ANTICORUPȚIE

Nr. ELO20/6896 din 26.10.2020

la proiectul de lege pentru modificare a pct.1 al anexei 3 din Legea nr. 1538/1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat

Prezentul raport de expertiză anticorupție a fost întocmit de Centrul Național Anticorupție al Republicii Moldova în baza Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, a Legii nr.1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție, a Legii integrității nr.82/2017 și a Metodologiei de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, aprobată prin Hotărârea Colegiului Centrului nr.6 din 20 octombrie 2017.

I. Analiza riscurilor de corupere a procesului de promovare a proiectului

I.1. Pertinența autorului, categoriei propuse a actului și a procedurii de promovare a proiectului

Autor al proiectului de act normativ este Parlamentul RM, iar autor nemijlocit este Parlamentul Republicii Moldova, ceea ce corespunde art.73 din Constituția Republicii Moldova și art.47 alin.(3) din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr.797/1996.

Categoria actului legislativ propus este Lege organică, ceea ce corespunde art.72 din Constituție și art. 6-12 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative.

I.2. Respectarea rigorilor de transparență în procesul decizional la promovarea proiectului

Conform art.8 al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional *"etapele asigurării transparenței procesului de elaborare a deciziilor sunt:*

- a) informarea publicului referitor la inițierea elaborării deciziei;*
- b) punerea la dispoziția părților interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia;*
- c) consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate;*
- d) examinarea recomandărilor cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate în procesul de elaborare a proiectelor de decizii;*
- e) informarea publicului referitor la deciziile adoptate."*

Proiectul supus expertizei anticorupție a fost plasat pe pagina web a Parlamentului la 01 octombrie 2020, fiind asigurat accesul părților interesate la materialele proiectului, pentru a putea lua cunoștință și a prezenta sau expedia recomandări.

Spre efectuarea expertizei anticorupție, proiectul a fost transmis la 01 octombrie 2020. Prin urmare, în procesul de promovare a proiectului, au fost respectate rigorile de asigurare a transparenței decizionale prevăzute la art.11 alin.(2²) și art.12 alin.(2) al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional.

I.3. Scopul anunțat și scopul real al proiectului

Proiectul are drept scop ajustarea suprafeței Amplasamentului de faună fosilă de lângă satul Calfa. Analizând normele elaborate s-a constatat că prin proiect se propune retragerea terenului de 23,21 ha din fondul ariilor protejate de stat.

Prin urmare, deși autorul nu identifică expres scopul proiectului în nota informativă, considerăm că promovarea acestuia nu urmărește scopuri ascunse.

Suplimentar, considerăm că, la etapa actuală, proiectul nu respectă interesul public general, deoarece pune în pericol patrimoniul cultural-istoric al Republicii Moldova situat în cadrul Amplasamentului de faună fosilă de lângă satul Calfa, care și acum prezintă interes geologic și paleontologic pentru oamenii de știință. Mai detaliat la acest aspect ne vom referi în compartimentele ce urmează.

I.4. Interesul public și interesele private promovate prin proiect

Prevederile proiectului promovează interesele administrației s. Calfa, r-nul Anenii Noi, în ceea ce privește utilizarea, în beneficiu comunității, a terenului alăturat Amplasamentului de faună fosilă de lângă satul Calfa, care nu prezintă interes din punct de vedere geologic și paleontologic.

Actualmente, în lipsa suprafeței exacte a Amplasamentului, stabilite prin lucrări cadastrale corespunzătoare, promovarea intereselor menționate supra riscă să pună în pericol patrimoniul cultural-istoric al Republicii Moldova și, prin urmare, poate fi în detrimentul interesului public.

I.5. Justificarea soluțiilor proiectului

I.5.1. Suficiența argumentării din nota informativă.

În conformitate cu art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, proiectele de acte normative sunt însoțite de „*nota informativă care cuprinde:*

- a) denumirea sau numele autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului actului normativ;*
- b) condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ și finalitățile urmărite;*
- c) descrierea gradului de compatibilitate, pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene;*
- d) principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi;*
- f) modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare”.*

În contextul art.30 al Legii nr.100/2017, menționăm că nota informativă nu conține compartimentele necesare și, prin urmare, nu corespunde cerințelor stabilite în anexa nr.1 la Legea prenotată. Totodată, considerăm că datele prezentate de către autori în nota informativă nu justifică pe deplin necesitatea promovării proiectului.

După cum menționează autorii în nota informativă, propunerea retragerii terenului de 23,21 ha din fondul ariilor protejate de stat se bazează pe datele publicate în lucrarea științifică „Ariile protejate

din Moldova. Volumul 1. Monumente ale naturii: geologice, paleontologice, hidrologice, pedologice.”, editată de Î.E.P. Știința, în anul 2016.

Astfel, potrivit informației din lucrarea prenotată, suprafața Amplasamentului de faună fosilă de lângă satul Calfa se întinde pe o suprafață de 11,79 ha, adică exact cu 23,21 ha mai puțin decât suprafața specificată pentru respectivul monument al naturii în Legea nr.1538/1998.

Însă, datele eronate privind la suprafața nu se referă doar la Amplasamentul de faună fosilă de lângă satul Calfa, ci și la alte monumente ale naturii vizate în lucrarea științifică de mai sus. În acest context, consemnăm următoarele monumente ale naturii, descrise în lucrarea „Ariile protejate din Moldova. Volumul 1. Monumente ale naturii: geologice, paleontologice, hidrologice, pedologice.”:

- 1) Peștera carstică „Emil Racoviță” – cu suprafața de 51 ha (80 ha - potrivit Legii nr.1538/1998);
- 2) Defileul Buzdugeni – cu suprafața de 244,85 ha (100 ha - potrivit Legii nr.1538/1998);
- 3) Defileul Burlănești – cu suprafața de 42,74 ha (10 ha - potrivit Legii nr.1538/1998);
- 4) Defileul Trinca – cu suprafața de 58,3 ha (70 ha - potrivit Legii nr.1538/1998);
- 5) Recifele Brânzeni – cu suprafața de 31,97 ha (44 ha - potrivit Legii nr.1538/1998);
- 6) Aflorimentul de cremene compactă de la Naslavcea – cu suprafața de 7 ha (20 ha - potrivit Legii nr. 1538/1998), etc.

Urmând logica autorilor proiectului, proiectul urmează să prevadă modificarea suprafețelor tuturor ariilor naturale protejate, vizate în lucrarea științifică menționată supra și nu doar pentru cel situat pe teritoriul s. Calfa, r-nul Anenii Noi.

Cu referire la recomandarea autorilor lucrării științifice de concretizare a hotarului și a zonei de protecție a monumentului paleontologic, menționăm că aceasta poate avea mai multe înțelesuri și nu neapărat sensul de a modifica suprafața Amplasamentului de faună fosilă de lângă satul Calfa în Legea nr.1538/1998. În primul rând, recomandarea specialiștilor se poate referi la concretizarea hotarului suprafeței exacte a monumentului propriu-zis, ceea ce va permite calcularea și stabilirea zonei de protecție în jurul acestuia. Adică, delimitarea suprafeței monumentului de suprafața zonei sale de protecție, lățimea căreia, potrivit art.83 alin.(2) lit.b) din Legea nr.1538/1998, trebuie să fie de 500-1000 m pentru monumentele naturii.

În al doilea rând, luând în considerare că specialiștii, din cadrul institutelor de cercetări științifice din subordinea Academiei de Științe a Moldovei, nu neapărat sunt și specialiști în domeniul cadastrului, cu posibilitatea efectuării măsurărilor exacte pe teren, suntem de părere că suprafața Amplasamentului putea fi indicată cu aproximație, iar recomandarea autorilor lucrării științifice se referă anume la efectuarea măsurărilor exacte pe teren de către persoanele competente în domeniul lucrărilor cadastrale.

Susținem efectuarea, de către primăria satului Calfa, a procedurii de delimitare a terenului de 23,21 ha în sensul utilizării acestuia în beneficiu comunității, cu condiția respectării procedurilor premergătoare procesului respectiv. În acest sens, menționăm că potrivit informațiilor Agenției Servicii Publice (e-cadastru), pe locul Amplasamentului de faună fosilă de lângă satul Calfa lipsește numărul cadastral, de unde rezultă că în cadastrul acest monument al naturii lipsește și, prin urmare, datele privind suprafața acestuia, indicate în Legea nr.1538/1998, nu sunt exacte.

Rezultă că, pentru realizarea scopului proiectului urmează a fi efectuate lucrările cadastrale necesare în acest sens, în conformitate cu prevederile Legii nr.1543/1998, și anume:

- a) identificarea Amplasamentului;
- b) efectuarea măsurărilor pe teren pentru întocmirea planului cadastral și a planului geometric;

- c) formarea Amplasamentului ca bun imobil;
- d) stabilirea și marcarea prin borne a hotarelor Amplasamentului.

Ulterior, după efectuarea lucrărilor cadastrale enumerate supra, urmează a fi făcute modificările de rigoare în Legea nr.1538/1998.

Generalizând cele expuse mai sus, considerăm că promovarea proiectului, la etapa actuală, este prematură și contravine prevederilor legislației naționale în vigoare în domeniul cadastral.

I.5.2. Argumentarea economică-financiară.

Conform art.30 lit.e) al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, nota informativă trebuie să conțină „e) *fundamentarea economico-financiară*”.

Implementarea în practică a normelor proiectului nu necesită alocarea mijloacelor financiare suplimentare din bugetul de stat.

II. Analiza generală a factorilor de risc ale proiectului

II.1. Limbajul proiectului

Potrivit art.54 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative „*textul proiectului actului normativ se elaborează [...] cu respectarea următoarelor reguli: [...]*

a) se expune într-un limbaj simplu, clar și concis [...]

c) terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative, în legislația Uniunii Europene și în alte instrumente internaționale la care Republica Moldova este parte, cu respectarea prevederilor prezentei legi; [...]

e) se interzice folosirea neologismelor dacă există sinonime de largă răspândire, [...]

f) se evită folosirea [...] a cuvintelor și expresiilor [...] care nu sînt utilizate sau cu sens ambiguu;

g) se evită tautologiile juridice;

h) se utilizează, pe cât este posibil, noțiuni monosemantice, [...]”.

Textul proiectului este expus într-un limbaj simplu, clar și concis, cu respectarea regulilor gramaticale și de ortografie, întrunind cerințele prevăzute de art.54 din Legea nr.100/2017.

II.2. Coerența legislativă a proiectului

În textul proiectului au fost identificate conflicte dintre prevederile acestuia cu reglementările Legii cadastrului bunurilor imobile nr.1543/1998 și Legii nr.1538/25.02.98 privind fondul ariilor naturale protejate de stat. Mai detaliat la acest aspecte ne vom referi la compartimentul III din prezentul raport de expertiză anticorupție.

II.3. Activitatea agenților publici și a entităților publice reglementată în proiect

Prevederile proiectului nu reglementează activitatea agenților publici sau a entităților publice.

II.4. Atingeri ale drepturilor omului care pot fi cauzate la aplicarea proiectului

Prevederile proiectului nu aduc atingere drepturilor fundamentale ale omului consacrate de Constituția Republicii Moldova, Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

III. Analiza detaliată a factorilor de risc și a riscurilor de corupție ale proiectului

- 1 -

La art.I din proiect

„La poziția 1 coloana 3 din anexa nr.3 la Legea nr.1538-XIII din 25 februarie 1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr.66-68, art.442), cu modificările ulterioare, cifra „35” se substituie cu cifra „11,79”.”

Obiecții:

Efectuarea modificărilor în Legea nr.1538/1998, la etala actuală, reieșind din situația dificilă legată de lipsa înregistrării monumentelor naturii în cadastru, precum și a datelor privind suprafața exactă a acestora, riscă să pună în pericol patrimoniul cultural-istoric al Republicii Moldova.

Potrivit lucrării științifice „Ariile protejate din Moldova. Volumul 1. Monumente ale naturii: geologice, paleontologice, hidrologice, pedologice”: *„fauna Amplasamentului de la Calfa, continuă să fie cercetată de geologi și paleontologi, contribuind la elucidarea unor probleme științifice referitor la evoluția faunei de vertebrate terestre a Miocenului superior din Republica Moldova și întreaga Europă”.*

În nota informativă, autorii proiectului au specificat că: *„după ajustarea suprafeței de facto și concretizarea hotarului Amplasamentului fosilifer de la Calfa protejat de stat, în conformitate prevederile cu Legii nr. 29/2018 privind delimitarea proprietății publice, primăria satului Calfa, raionul Anenii Noi urmează să porceadă la procedura de delimitare a terenului de 23,21 în sensul utilizării acestuia în beneficiu comunității”.*

Suntem într-un acord cu afirmația de mai sus, pe aspectul ajustării suprafeței de facto a Amplasamentului de faună fosilă de lângă satul Calfa, care poate și trebuie efectuată în baza lucrărilor cadastrale, în conformitate cu prevederile Legii nr.1543/1998. Prin urmare, substituția în Legea nr. 1538/1998 a unei suprafețe aproximative, cu altă suprafață aproximativă, nu constituie o rezolvare a situației actuale și nicidecum nu reprezintă ajustarea suprafeței de facto a Amplasamentului.

Totodată, din nota informativă nu este clar de ce, în prezent, primăria s. Calfa, r-nul Anenii Noi, nu poate intenta procedura de delimitare a terenului din vecinătatea Amplasamentului, care nu prezintă interes pentru știință și intenționează a fi folosit în beneficiul comunității.

În acest sens, normele de la art.21 alin.(1) și (4) din Legea nr.1543/1998 prevăd că: *„(1) Delimitarea terenurilor proprietate publică în funcție de apartenență se realizează pe calea coordonării listelor de terenuri proprietate publică a statului, a unităților administrativ-teritoriale, întocmite ca urmare a inventarierii, a elaborării proiectelor de formare, a stabilirii hotarelor și suprafeței terenurilor respective. [...]*

(4) Identificarea terenurilor și stabilirea hotarelor acestora se efectuează în baza informațiilor cadastrale existente sau în teren, în cazul în care liniile de hotar nu pot fi clar definite, ținându-se cont de datele cadastrului funciar anual”.

Suplimentar, referitor la afirmația autorilor proiectului privind faptul că lucrarea publicată de Academia de Științe a Moldovei privind Ariile protejate din Moldova, cu titlu de propunere, se încadrează în prevederile statuate la art.11 alin.(1) ale Legii nr.1538/1998, consemnăm că potrivit normei specificate: *„Retragerea de*

terenuri din fondul ariilor protejate este strict interzisă, cu excepția cazurilor când acestea își pierd valoarea în urma calamităților naturale sau catastrofelor și când nu mai pot fi restabilite. În astfel de situații, retragerea de terenuri din fondul ariilor protejate se face la propunerea autorității centrale pentru mediu și a Academiei de Științe a Moldovei, în temeiul unui act al Parlamentului”.

În aceste condiții, constatăm că autorul nu a prezentat propunerea autorității centrale pentru mediu, susținută și de Academia de Științe a Moldovei, privind retragerea terenului cu suprafața de 23,21 ha din fondul ariilor protejate.

Recomandări:

Excluderea din proiect a art.1.

Factori de risc:

- Concurența normelor de drept
- Promovarea intereselor contrar interesului public

Riscuri de corupție:

- Generale

IV. Concluzia expertizei

Proiectul legii pentru modificare a pct.1 ale anexei 3 din Legea nr.1538/1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat este promovat de către un grup de deputați în Parlament, în scopul ajustării suprafeței Amplasamentului de faună fosilă de lângă satul Calfa. Analizând normele elaborate s-a constatat că prin proiect se propune retragerea terenului de 23,21 ha din fondul ariilor protejate de stat.

În cadrul procesului de elaborare au fost respectate prevederile legale cu privire la transparența în procesul decizional și proiectul corespunde normelor de tehnică legislativă.

La etapa actuală, proiectul nu respectă interesul public general, deoarece pune în pericol patrimoniul cultural-istoric al Republicii Moldova situat în cadrul Amplasamentului de faună fosilă de lângă satul Calfa, care și acum prezintă interes geologic și paleontologic pentru oamenii de știință.

În normele proiectului supus expertizei anticorupție au fost identificați următorii factori de corupție:

- concurența normelor de drept;
- promovarea intereselor contrar interesului public.

În scopul preîntâmpinării apariției manifestărilor de corupție la aplicarea în practică a prevederilor proiectului, considerăm oportună redactarea acestuia în contextul obiecției și recomandării din prezentul raport de expertiză anticorupție.

26.10.2020

Expert al Direcției legislație și expertiză anticorupție:
Vadim Gheorghita, Inspector principal